מסביב לשולחן

נושא השבוע: **מחשבת עבירה**

המקור בפרשה: "וד' יסלח לה"
(ל' י"ג נתכוון לאכול וכו' קידושין פא:)

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא מהפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

גנוזות

עורך הרב הלל מן

רבי אלעזר מנחם מן שך - האבי עזרי
[תרנ"ה - תשס"ב] נערך מכתביו

שמירה ממחשבת עבירה

אמרו חז"ל [תו"כ ומובא ברש"י קדושים כ, כו] רבי אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, תלמוד לומר [ויקרא כ, כו] "ואבדל אתכם מן העמים להיות לי" ע"כ, פירושו של דבר שאמנם צריך לומר אי אפשי, אך לא משום שהדבר מאוס עליו, אלא מפני שהקב"ה אסר, ואילו לא אסר היה אפשי, ובאופן מחשבה זו גם איננו "בעל עבירה", אבל אם יאמר אפשר ממש שגם כעת רוצה בזה, אלא שהקב"ה מנע, עדיין זה בגדר של "בעל עבירה", וצריך להשתנות שלא תהיה גם מחשבה של עבירה.
דברים אלו אם נדברם ברחוב, מהו אדם ומה חובתו אין למי לדבר דברים אלו, אפשר לדבר רק בין בני תורה, אבל גם בני תורה צריך שלא יקחו בשטחיות, אלא יש להבין את הדברים אי אפשר לומר כן לכלל הציבור, אך יש לנו לדעת שאמנם צמים ועושים הכל אך לא זה עיקר המכוון.

מעשה רב

עורך הרב הלל מן

מחשבת העבירה המביאתו לידי עבירה

מסעותיהם של האחים הצדיקים רבי אלימלך ורבי זושא מאניפולי להשיב ליבות אחיהם התועים לכור מחצבתם ידועים הם לרבים, מאורע יחודי אירע באחד ממסעותיהם. השנים התארחו אצל אחד מעשירי קהילת אלשפצין, והלה שהיה עשיר גדול וירא שמים קמן, תחילה נברר ברכת הנאמן על היין אותו שותה המברך בפני שהוא מחבר הדברים אלה ענשה בנתינה הגונה לכל אלו שמולם לא שפר עליהם ונם נאלצים לכתת רגלם למצא מעט מחיה לביתם.
בתוך כדי הדברים מאר אותו עשיר, כי לו היה נוהג בזמנינו שמיטת כספים לבטה הוא היה ירד מנכסיו, כי ההלואות המרובות שנותן הוא לכל סובביו המסכנים, הם לזמן רב הרבה יותר משבע שנים, ולבטח שת השביעית שעברה באמצען הביטה משמטת את החובות וכך נמצא שהיה נאלץ ליפרד מתוארי כעשיר ועשירה.
מנהג הוא לו לאותו עשיר, אחד אחד ואחד מהאורחים שהסבו עמו לשולחן שבת - ולעיתים הגיע מספרם לעשרות, היה אומר דבר תורה הקשור בפרשת השבוע אל בעניניי דיומא. נוהג זה היה פורסם בין האורחים, וכל אחד ואחד מהם, אפילו הפשוטים ועמי הארצות, השתדל להכין לקראת כל סעודה דבר תורה, כדי להשביע את רצון המארח ולשמח את ליבו.
ליל שבת הגיע. התפילה בבית-הכנסת הסתיימה והעשיר פסע לביתו, ולאחר שלוש של אורחים צועד בעקבותיו. לאחר שקידש המארח על היין והאורחים נטלו את ידיהם לסעודה, החל העשיר לכבדם, זה אחד זה, לומר דבר תורה.
ואמנם כל אורח בתורה שאל, הסביר, פירש את ציטט, איש איש לפי רמתו ומידתו ולתועלתו. העשיר הטיה אזניו כאפרכסת, וניכר היה בעליל כי הוא רווה רוב נחת מדברי התורה עצמם וגם מהמנהג שהנהיג בביתו. ובכל פעם כשסיים אחד הנאמנים דבריו, היה נוהג העשיר לומר, שוודאי הם הוא עצמו אמר לפני כך וכך שנים וכו'.
הגיע תורו של רבי זושא, אולם הוא ישב דומם ולא פצה את פיו. דחק בו המארח, אך רבי זושא הוסיף לשתוק. "וכי לא ביקשתיך להכין דבר תורה לסעודה?!", השתומם העשיר, "אינך יודע את מנהג הבית?!", הוסיף בנימת נערה. ורבי זושא עדיין מחריש.
כעבור רגע התנשא העשיר וחיוך אל רבי זושא חיוך סלחני. "אם כן, הכן נא דבר תורה למחר, לסעודת יום השבת", הפטיר ועבר אל האורח הבא.
למחרת שב ר' יעקב והזמין את האורחים הרבים לשאת דברי-תורה. כשהגיע תורו של רבי זושא פנה אליו המארח בשמץ של עוקצנות: "נו, ודאי היה לך די והותר זמן להכין דבר-תורה כלשהו; פתח פיך ויאירו דבריך!". הכול ציפו בסקרנות למוצא פיו של האורח השתקן.
"אינני למדן גדול", פתח רבי זושא ואמר, "אך בבוקר, לאחר התפילה, אמרתי כמה מזמורי תהלים, ובהגיעי לפסוק (י,ג) 'כי הילל רשע על תאוות נפשו', הייתי כשמתומם - הרי הילל הזוקן צריך גדול וענוי היה, ומדוע אפוא הוא נקרא 'רשע'?".
חלל החדר המהלא צחוק למשמע הקושיה ה'ראונית' של האורח האלמוני. גם העשיר נשך את שפתיו בחמלה בהתאמצו לכלוא את צחוקו. "זאת הקושיה" - אמר, "ומהו התירוץ?".
"חשבתי להסביר זאת כך", אמר רבי זושא והישיר מבט אל העשיר: "אם יצר הרע ינסה להסית יהודי לעבור עבירה מגונה ומכוערת, סתם כך, ודאי לא ישמע לו ואף יטען כנגדו, 'מה לי תלמיד חכם, ירא שמים ועשיר גדול - ולשטות זו'. מה יעשה אפוא יצר הרע ויצליח? יכנים בליבו של היהודי מחשבה של ענווה ושל שפלות עצמית שהיא תביאהו לידי עבירה. כך יצליח לפתותו לדבר עבירה, שהרי על אדם שפל ופחות ערך אין להתפלא כל כך שיהא עובר עבירה, והוא יראג למצא לו את האמתלה הנוחה לפעיתו, כך מעשי חסד יכולים לחפות על מצוה חשובה כשמיטת כספים...
זהו שאמר דוד המלך 'כי הלל רשע על תאוות נפשו' - כלומר, לפעמים הרשע עוטה עליו את גלימת הענווה של הלל הזוקן כדי שמחשבה זו תמלא את זמנו למטש את תאוות ליבו".
עם צאת השבת המתנר העשיר עם רבי זושא בחדר וביקש ממנו דרך לתיקון ולתשובה על כמה וכמה חטאים שע"עוונה' יסודם.

לימוד המוסר

הרה"ג ירחמיאל קראם

'רבות מחשבות בלב איש'

אדם נדר נדר או נשבע, יש לדיבור שלו השפעה, האמירה שלו יוצרת מציאות חדשה. 'לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה'. הוא לא יכול להתעלם ממה שאמר, לחלל את הדיבור שלו, לעשות את הדברים שלו חולין. הוצאת את הדברים מפיך ביטאת בפיך את מחשבתך עליך לעשותם. רק בנדרי הקדש אפשר להתחייב רק במחשבה בגמירות דעת. בנדרי חולין מי שגומר מחשבתו בליבו ואינו מוציאה מפיו אינו מתחייב.

גם דיבור של אישה יוצר חלויות. נדר שלה חל וכל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. אמנם אם היא נשואה ונדרה נדרים שיש בהם עניני נפש יכול בעלה להפר נדרה. 'ואם בית אישה נדרה' באשה נשואה אמרו 'או אסרה אסר על נפשה', בנדרים שיש בהם עניני נפש 'שמע אישה והחרישה לה' 'וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום'. אבל אם 'הפר יפר אותם אישה ביום שמעו' אם באותו היום שנודע לבעל על נדריה של אשתו הוא מפר אותם יש בכוחו לבטל את נדרי אשתו. 'כל מוצא שפתיה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום'. הפרת הבעל חלה ומבטלת את נדרי אשתו גם ללא ידיעתה.

'אישה הפרם ד' יסלח לה' הגמרא במסכת נזיר אומרת שהפסוק הזה מדבר באשה שהפר לה בעלה את נדרה והיא לא ידעה. היא חושבת שהנדר שלה בתוקף, בעלה עדיין לא סיפר לה שהפר את נדרה. והיא עובדת בהתמדה על נדרה, ההלכה היא שהיא פטורה מעונש מפני שבמציאות הנדר כבר אינו קיים 'ד' יסלח לה' היא זוכה שהקב"ה סולח לה על מה שחשבה שהיא מפרה את נדרה. על המחשבה הזאת שחשבה שהיא הולכת לעבור איסור היא זקוקה לסליחה. אף על פי שבפועל למעשה היא לא חטאה.

הגמרא מביאה שם 'כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה. אמר, ומה מי שנתכוון לבשר חזיר ועלתה בידו בשר טלה' כמו האישה הזו שלא ידעה שבעלה הפר את נדרה, 'צריך כפרה וסליחה. המתכוון לבשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה'. כמה סליחה וכפרה צריך מי שהתכוון לעשות עבירה ועשה אותה. למדנו כאן שעל מחשבה רעה לעשות עבירה צריכים סליחה וכפרה ולכאורה הדברים צריכים ביאור שהרי קיימא לן: מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ואם חשב אדם לעשות מצווה אף שנאנס מלקיימה מעלין לו שכרה מה שאין כן בעבירה, שכל זמן שלא עבר את בעבירה שהדבר היה רק בגדר מחשה עדיין אינו נענש עליה. נתבונן ונלמד על כוחה של המחשבה - אדם חושב, מהרהר, מדמיין. מוחו עובד ללא הרף. הוא מחשב חשבונות, עורך תוכניות, בונה וסותר, חולם והוזה. למחשבה אין גבולות, אין לה מעצורים. בשנייה אחת יכול האדם להעביר במחשבתו עולם ומלואו.

הביאור הלכה בתחילת סימן א' כותב: 'שש מצוות חיובן תמידי לא יפסקו מעול האדם אפילו רגע אחד כל ימיו וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה ואין קץ למתן שכר המצוות'. על ידי המחשבה יכול האדם לקיים שש מצוות תמידיות אלו. אדם מהרהר בדברי תורה מצוות תלמוד תורה ביום. התורה דורשת מהאדם שיהא שליט על מחשבתו. הוא נתבע על מחשבות אסורות. השמירה על טהרת המחשבה עבודה גדולה היא.

אנו רגילים לחשוב, שמשכן המחשבה נמצא במוח האדם. כשאתה מביט באדם השקוע במאמץ מחשבתי אף תראה את העורקים שבראשו את הקמטים שבמצחו המבטאים את המאמץ בו נתון מוחו.

מובא בקדמונים כי סדר ברכות ההבדלה אף הוא מלמד אותנו שמשכן המחשבה הוא בראש, במוח. סדר הברכות של הבדלה, 'בנ"ה יין בשמים נר הבדלה נקבע כך כדי שלא נעביר על המצוות. תחילה נברך ברכת הגפן על היין אותו שותה המברך בפני שהוא מתחיל בסעודה, לאחריה ברכת הריח שמריח באפו שנמצא במרכז הפנים. לאחריה ברכת הראיה על מה שרואה בעיניו המנאים מעל לאפו ולבסוף ברכת ההבדלה שהיא במחשבה במוח הנמצא בגובה הראש. לעומת זה מצינו מקורות רבים המעידים כי משכן המחשבה הוא בלב. 'בלבנו בינה להבין ולהשכיל' "איזו היא עבודה שבלב זו תפילה" "דברים שבלב". הרי שכל מה שקשור למחשבה זה בלב.

יסוד הדברים מבואר ב'מכתב מאליהו' הוא מייחס אל מוח האדם, אל השכל, אל הדעת, את הידיעה ואת ההבנה השכלית. המחשבה שהיא תנאי הקדום למעשה, שעליה נאמר "סוף מעשה במחשבה תחילה", היא מחשבת המוח. היא לבדה עדיין אינה המעשה, "שכל האדם אינו שעמותו של האדם" כותב רבנו בעל ה'מכתב מאליהו' "ואין לו לשכל לבדו כוח לשלוט על מעשיו של האדם". לעומת זאת המחשבה שבלב היא כבר נחשבת למעשה. מפני שכאשר יש "השבה אל הלב" יש לה הסכמה וקביעות בלב האדם אזי הוספת המחשבה שבלב להיות 'מעשה'. בעת הא זו השלטת על מעשה האדם.

במעמד הר סיני הגיעו ישראל לדרגת הקדמת נעשה לנשמע שמשמעותה "שהרצון לעשות את רצונו יתברך פורץ מעצמו מהפנימיות וקודם להבנה השכלית" למדנו כי ישנה מחשבה שנחשבת למעשה. וכמו שכתב בצידה לדרך: "מחשבה טובה זכה הקב"ה מצרפה למעשה, אם קודמת למעשה, מחשבה טובה זכה וטהורה היא כבר מצטרפת למעשה. אף שהיא עדיין רק בגדר "נשמע" הרי אם בעקבותיה יבוא המעשה היא מצטרפת אליו ואדם מקבל עליה שכר. מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, זה כאשר המחשבה היא בלי השבה אל הלב. היא לא מחשבת הלב. ואם אין בעקבות המחשבה מעשה, אין האדם נענש עליה. כי זו אינה מחשבה של מעשה.

אישה שנדרה נדר והפר לה בעלה ללא ידיעתה, אם עברה על נדרה נזקקת היא לסליחה ולכפרה. מפני שהיא גמרה בליבה לעשות עברה. זו הייתה מחשבה המביאה למעשה דק שבפועל כיוון שהפר לה בעלה לא היה כאן מעשה עבירה. לכן צריכה היא סליחה וכפרה. כי מחשבה שכזו הרי היא כמעשה.

נדע ונשיב אל לבבנו כמה עלינו לשמור על טהרת המחשבה. בל נזלזל ונמעיט מערכה של המחשבה. כמה פעמים אנו שומעים את ההתנצלות "מה קרה, בסך הכול חשבתי, רק רציתי", כי מחשבה רעה אף אינה מצטרפת למעשה הרי יש והיא מחייבת סליחה וכפרה.

צא ולמד, כמה אנו מתייסרים במחשבותינו, הרי כל כאב קטן מפחיד אותנו. כל דרישה לבדיקה לא שגרתית מוציאה אותנו מדעתנו. דמיונו המופתח עובד שעות נוסחות עד לקבלת תוצאות הבדיקה. כמה אנחנו דואגים וחרדים כאשר אנו רק שומעים ח"ו על תאונה או פיגוע ד' ישמור. אין אנו נרגעים עד שנשמע את קולם של כל היקרים לנו שבריאים ושלמים הם שבח לבורא עולם.

מחשבות אלו, פחדים שבלב, ייסורים הם. הם מחייבים אותנו לפשפש במעשנו לבדוק את מחשבותינו. לבחון האם באמת שומרים אנו על טהרת המחשבה. הם צריכים לעורר אותנו לנצל את כוח המחשבה לדברים טובים. לשאיפה לטוב, לחשוב חשבונו של עולם לחשב שכר מצווה כנגד הפסידה. לדון לכף זוכות לתת בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו ונחשוב בטובתו.

מבאר החסידות

הרב יעקב שלמה שיינברגר

יהיב חכמה לחכימין

אמרו ז"ל (קידושין פא:) מי שהתכוין לאכול חזיר ועלה בידו בשר טלה אמרה תורה צריך סליחה וכפרה.
מקשין העולם והלא כלל ידוע היא שאין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה, וא"כ למה צריך כפרה על מחשבה בלבד?
הרבה ביאורים ומהלכים נאמרו בזה, בספר **בן יהוידע** (להגה"ק בעל הבן איש חי) תירץ דאע"ג דאין מצרפין מחשבה רעה למעשה, היינו להביא עליו יסורין או גיהנום, אבל ודאי שצריך סליחה ינו"ש.
אף אנו נציע מהלך ע"ד העבודה והחסידות, בהקדם דברי הספה"ק **אהבת שלום מקאסוב** לבאר הכתוב (שמות לא, ו) "בלב כל חכם לב נתתי חכמה" ומכאן הוכיחו ז"ל (ברכות נה:) שאין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה. ויש לדקדק חכמה הראשונה מי נתנה?
וביאר **הרה"ק מקאסוב** עפ"י מה שאמר הרה"ק **רבי זכריה מענדיל משענדישוב** זצ"ל לפרש הכתוב (דברים יט, ג) "תכין לך הדרך" ע"ד משל למלך שציוה לעבדיו להביא לו כלים נקיים ושטופים מחמת שרוצה ליתן להם מתנה הגונה מאוד באותן הכלים, ובהיות כן השכל מחייב שאם ישטפו פעם אחת הכלים ויראו שעדיין אינם נקיים כראוי צריכין לשטוף עוד פעם שנית ושטוף ושטוף אפילו מאה פעמים בלי שיעור ובלי ערך, עד שיהיו נקיים בתכלית הנקיות בכדי שיתרצה המלך להשפיע באותן הכלים, שאם ח"ו לא יהיו נקיים כראוי ונכון אזי לא די שלא יתרצה המלך להשפיע באותן הכלים אלא אדרבה יתמלא עליהם כעס וחימה.
נמצא שכל הרעש הזה הוא העיקר ושורש ויסוד להכין עצמו בהכנה דרבה בכדי שיתרצה המלך להשפיע באותן הכלים אותה המתנה העריבה והמתוקה. והנמשל הוא בענין החכמה דה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה (לשה"כ משלי ב, ו), אך האדם צריך להיות כלי מוכן לקבל החכמה, ועל כן צריך האדם לנקות, לטהר ולקדש אבריו במחשבה דיבור ומעשה בכדי שיהיה שלם ולא פגום ח"ו באחד מאבריו, להיות כלי שלם-כלי מוכן בכדי שיתרצה השי"ת להשפיע לו חכמה. ואם רואה האדם שעדיין אין השי"ת מרוצה להשפיע בו חכמה יתלה החיסרון בעצמו, שמסתמא עדיין אינו מנוקה ומטוהר כראוי וצריך להתאמץ עוד יותר בניקיון, טהרה וקדושה.
זוהו "תכין לך הדרך" פירושו, לדרך ה' איגך צריך רק ההכנה היינו להנקות ולהטהר בכדי שתהא כלי מוכן לקבל החכמה, ומי שבידו הכח ליתן ולהשפיע בוודאי ישפיע באותן הכלים המוכנים עכ"ד.
ובזה יבואר שפיר הכתוב "יהיב חכמה לחכימין" דהיינו שהקב"ה יהיב חכמה למי שהכין את עצמו לקבל החכמה, וזהו "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" ודו"ק. (אהבת שלום פר' כי תשא).
היוצא לנו מדבריהם שבכדי לקבל השפעות טובות מאת ה' צריך להכין כלים ראוים לפניו יתו"ש שיוכל להשפיע בהם כל טוב, ובזה יש לבאר מה שאומרת הגמ' שעל עבירה כגון דא - שנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו טלה - צריך כפרה, שבודאי שלא יעניש אותו אלו כך שאין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה, אבל על כל פנים בכדי לקבל השפעות טובות שיהיה כליו ואבריו נקיים מכל סיג ופגם צריך סליחה וכפרה ולהתרחק על מחשבתו.
כעין רעיון זה, כתב הרה"ק **רבי אלימלך מליזענזסק** זצ"ל לבאר הכתוב (דברים י, יב) "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" וזה לשונו: נראה לפרש דהנה הבורא ברוך הוא לא ברא את עולמו רק להיטב לבריותיו, אך שצריך לזה כלי נכון ומוכשר שיוכל לקבל החטבה.
ומשל למי שרוצה לשלוח לחבירו יין או דבש ואין לו כלי נאה ויפה, שואל מחבירו שיש לו כלי נאה של כסף וממלא אותה יין או דבש ושולח לזה שהכלי שלו. והנמשל מובן שהאדם הוא הכלי לקבל, וזה הוא הכשרו ותיקונו של הכלי דהיינו האדם שיהיה מוכשר לקבל הטובות וההשפעות הבורא ברוך הוא - הוא היראה והאהבה וקיום מצות ה' וכו' ואז הוא כלי נאה ויפה, ושואל ה' יתברך את הכלי הזאת וממלא אותה כל טוב.
וזהו "מה ה' אלקיך שואל מעמך" רוצה לומר אימתי השי"ת שואל מה שיש עמך דהיינו הכלי שלך, כדי למלא אותה משפעת טובו וברכותיו, "כי אם ליראה" וכו' דהיינו זה בלתי אפשרי כי אם שתעבוד אותו בכל העובדות המנויים והמפורשים בפסוק, ואז תהיה כלי יפה, נאה ומוכשר לקבל, ושאל ממך הכלי שלך דהיינו את עצמך "לטוב לך", כדי שייטיב לך עכ"ל (**נועם אלימלך** - פר' עקב).

ראשי הישיבות

הגאון **רבי אשר ווייס שליט"א**
ראש ישיבת דרכי תורה

המתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה

א) כתב האור החיים בפ' ויחי (בראשית נ') על הקרא, ואתם חשבתם עלי לרעה אלקים חשבה לטובה, והרי זה דומה למתכוין להשקות לחברו כוס מות והשקהו כוס יין שאינו מתחייב כלום, והרי הם פטורים וזכאים גם בדיני שמים, עכ"ל. וכבר תמהו על דבריו מגמ' ערוכה בקידושין פ"א ע"ב, דהמתכוין לאכול בשר חזיר ועלתה בידו בשר טלה צריך סליחה ומחילה וכפרה. ודרשו כן מקרא דוד' יסלח לה (במדבר ל' י"ג), דאף שהפר הבעל את נדרי אשתו, אם לא ידעה ועברה על הנדר צריכה כפרה, אף שאין כאן עבירה כיון שכבר הופר הנדר ע"י הבעל. וא"כ צ"ע איך כתב האור"ח שאי"צ אפי' כפרה בידי שמים ואין בו חטא.
וראיתי מי שכתב דכיון דהשבטים בודאי כיוונו לשם שמים, וכמבו' בספרי הדרוש שהשבטים דנו את יוסף למיתה מכמה טעמים, א"כ לא רק שלא היה מעשה עבירה אלא גם כוונת חטא לא היתה. אך אין בזה בכדי ליישב את דברי האוה"ח, דמדבריו הא מוכח שפירש ענין זה של דברי יוסף לשבטים לפי פשוטו של מקרא, שהרי דימה ענין זה למי שנתכוין להשקות לחבירו כוס של סם המות, וכמה רחוק לומר בכוונתו שהתכוין להמית את החייב מיתה ע"י סם המוות.
ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"א סי' ח' כתב לחלק בין המתכוין לחטא ועלה בידו מעשה של רשות, לבין מי שעלה בידו מצוה, דאם בסופו של דבר נעשה מצוה אי"צ סליחה כלל, ולכן מם נתן לחבירו יין וגמל עמו חסד אי"צ כפרה על רצונו להשקותו מה שמות. וכן באחי יוסף שבסופו של דבר עשו מצוה להחיות עם רב, וכ"כ מו"ר בשו"ת דברי יציב יו"ד ח"א סי' ס"ז, עיי"ש. אך מלבד הדוחק בזה, דאטו משמע מלשון האוה"ח דמיירי דוקא בנתן יין לעני אי לחולה. גם בסברא יש לפקפק בזה, דהלא הסליחה וכפרה הוא צריך משום מחשבת החטא שחשב בלבו, ובמה יתוקן זה ע"י המצוה שעשה שלא במתכוין, ואף אם מגיע לו שכר על המצוה, מ"מ יקבל שכרו על המצוה דיי"נעש על מחשבת החטא, ובמה יכופר עוונו.
ואפשר שחלוקים בזה עבירות שבין אדם לחבירו מעבירות שבין אדם למקום, ורק בעבירות שבין אדם למקום חידשה התורה שהמתכוין לעבור על נדרו ולא ידע שהנדר הותר, או המתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה צריך סליחה. אבל בעבירות שבין אדם לחבירו שכל עניגם בתוצאת המעשה ובנזק שנגרם לחבירו, בזה אי"צ סליחה אם בסופו של דבר לא נגרם נזק.
ועוד י"ל בזה, ע"פ מה שנראה ברור דהמושיט לחבירו כוס של סם המות וחבירו שתה ומת, אין המושיט חייב משום רציחה דהא הוי גרמא, ואין הגורם מיתה חייב כפי שגם גרמא בנזיקין פטור. ואף שודאי יש בו איסור דאורייתא, אי"ז איסור אלא משום התוצאה בלבד מעשה אין כאן אלא גרמא ואינו חייב בבי"ד. הא,"כ י"ל דכיון דאף אילו הדא נותם לחבירו כוס סם המות גם בו איסור על המעשה אלא איסור על התוצאה בלבד, אזי אם נמצא יין וגם תוצאה לא היתה כאן, אין צריך סליחה וכפרה, דהרי מעשה אין כאן ותוצאה אין כאן.
אך לא אמרת דלענ"ד כל הדרכים האלה התוקים הם, ובאמת תמוהים דברי הוה"ח הק'. ולולא דבריו ודאי נראה דגם המושיט לחבירו כוס סם מות ונמצא יין צריך סליחה וכפרה, כמו בתנחתו לאכול בשר חזיר ועלתה בידו בשר טלה. ואפשר דגם האוה"ח מודה בזה, אלא שרצה לומר דענוש גמור אין בו, אלא קפידא ופגם שצריך עליו סליחה וכפרה, ודו"ק.
ב) והנה בעיקר דברי הגמ' בקידושין הנ"ל דהמתכוין לאכול בשר חזיר ועלתה בידו בשר טלה צריך סליחה וכפרה. וכבר נתקשו בזה דהלא אמרו בקידושין ל"ח ע"ב דמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ובנידו"ד שנמצא שאכלה בשר טלה או שנמצא שבעלה היפר לה ולא עברה על הנדר, הרי אין כאן אלא מחשבה רעה ולא מעשה עבירה, ואמאי בעי כפרה על מחשבה זו. וראיתי בחת"ס על התורה שכתב דאף דאין מחשבה כמעשה מ"מ נענש גם על מחשבה רעה. אך לכאו' צ"ב, דבקידושין שם מבואר דאין ענוש כלל על מחשבה רעה ולא רק שאינו כמעשה, דהא אמרינן התם ששליח מצוה שניזוק אף שאין שלוחי מצוה ניזוקין, אין לומר שהוא מחמת דהרהר בדבר עבירה, דמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ומשמע דמחמת הך דינא דאין הקב"ה מצרפה למעשה אי"צ כפרה כלל.
אך באמת לק"מ, דע"כ לא אמר דאין מחשבה רעה מצטרפת למעשה, אלא במחשבת הלב בלבד, שהאדם לא הוציאה מן הכח אל הפועל. אבל במי שהתכוין לאכול בשר חזיר והוציי מחשבתו אל הפועל אלא שנמצא בשר טלה, חמיר טפי וצריך מחילה וכפרה. ועי' בפתר השער בספר תרומת הכרי אות ח', שכתב בדרך נפלא לפיהמשנה בכלים פרק ט"ז דעורות של בעה"ב יורדין לידי טומאה במחשבה, אבל עורות עבדן לא משום דעביד דמימלך. וכן גם מחשבה רעה אצל בנ"י אין הקב"ה מצרפה למעשה כיון דעבידי דמימלך, משא"כ בעכו"ם דלא עבידי דמימלך, ולפ"ז ביאר דמי שהתכוין לאכול בשר חזיר אלא שעלה בידו בשר טלה, והוכיח במעשיו דלא עביד למימלך, נענש על עמם המחשבה הרעה, ודפח"ח.
(מנחת אשר עה"ת, במדבר)

עיון הלימוד

הרה"ג מרדכי קרליבך

צריך סליחה על מחשבתו הרעה או על המעשה

כשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה, באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא צריכה כפרה וסליחה, ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טעון כפרה וסליחה, המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה, ע"כ בגדר גג:, אלא דצ"ע טובא בזה למה באמת צריך בכה"ג סליחה וכפרה על מחשבתו הרעה, הרי איתא בקידושין מ: שאין הקב"ה מצרף מחשבה למעשה.
ובתרומת הכרי בהקדמתו סק"ח ביאר, דכל מה שאין הקב"ה מצרף מחשבה כמעשה, הוא לפי שאי"ז נחשב מחשבה גמורה, דמי יימר שיהא מקיים מחשבתו, אדרבה מסתמא יתלך ויחזור בו, [כענין מה דאיתא בב"ק מ: שמחשבת עבדן אינה מחשבה, ומשום דמזכרו לבעה"ב ומי יימר שיעשה כמחשבתו], אך כל שנעשה מעשה עפ"י מחשבתו הרי שגילה דעתו שמחשבתו הרעה באה לידי מעשה, ולכן נענש אף על מחשבתו.
ונמצא דלדבריו מה שצריך סליחה אין זה על מעשה האכילה, דהלא מעשה אכילת היתר הוא, אלא שצריך סליחה על מחשבתו הרעה, ברם נראה לדייק שיש בזה דין נוסף שהוא נחשב באמת כמעשה איסור.
בספסי תוס' מו"ק יב: [אות נ"ג] כתב וז"ל, דבר שהוא מותר והעושהו סבור שהוא אסור ואפילו הכי עושה מיקרי עבריין, עכ"ל, ולכאורה זהו כהך דינא דהמתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר כבש צריך סליחה, אלא דלפי דברי התרומת הכרי אינו נענש אלא על המחשבה, ואילו מלשון הפסקי תוס' משמע קצת דהוא עבריין מעשיי, וכן משמע ממה דאמר"י בגדר שם דמיכן אותה מכת מרדות וכ"ה בר"ן כדלק.
ובכתבי הגרי"ז נדיר כג: הביא לשון הר"מ בפי"ב נדרים ה"י, נדרה והפר לה האב או הבעל והיא לא ידעה שהפר ועברה על נדרה או על שבועתה בודון הרי זו פטורה, ואע"פ שנתכוונה לאסור הואיל ונעשה ההיתר פטורה, ועל זה נאמר הז' יסלח לה כי הניא אביה אותה, ומכין אותה מכת מרדות מפני שנתכוונה לאיסור, עכ"ד, וכתב הגרי"ז דמדברי הר"מ מבואר דלולא קרא דוה' יסלח לה היתה לוקה, אף שלא עברה איסור.
ובביאור הדברים י"ל, עפי"ד הזכר יצחק סי' מ"ג [וכעי"ז בקוב"ש כתובות אות נ"ח וכעי"ז מטו בשם הגר"א קוטלר זצ"ל], דיסוד חיובא דמלקות אינו מחמת גוף מעשה האיסור, אלא הוא משום דמרד ועבר אמימרא דדחמנא, דהלא כל המלקות חיובם מחמת לתא דהרחשינו את הרשע, דכל שטם רשע עליו [בלאוין מסרימים] הרי"ז מחויב מלקות, וא"כ כל שהיה סבור שהוא אסור ומעבר אמימרא דרחמנא, ס"ד דרשע הוא.
הא מיתת נמצא מזה, דלפי דברי הגרי"ז הרי שהרעשה מעשה עפ"י מחשבתו הרעה, אף שנתברר בסוף שלא היה מעשה עבירה, מ"מ מעשה מרידה הוא ומן הדין שיהא לוקה על זה, וזהו דלא כדברי התרומת הכרי.
אבל בזה מבוארים דברי הפסקי תוס', דאף אחר שנתחדש דאין בזה מלקות, כיון דאין כאן מעשה אסור של אכילת חזיר, מ"מ י"ל דיסוד מה שצריך סליחה אינו מחמת מחשבתו הרעה גרידא, אלא שסדר מחמת גוף מעשיו שהמה מרידה נגד הקב"ה, ורק דלפיכן מקראי דליכא מלקות כיון דלבסוף עלה בידו בשר טלה, הוה שכחב בפסקי תוס' דנחשב עבריין כיון שסבור שהוא מעשה איסור, ויעיין עוד מש"ל לקמן באחיכה בכ"ז.

דבר העורך

לקראת סיום המבחנים לישיבות ולסמינרים, עת צעירי הצאן והמתגברים מקבלים על עצמם את עול השנה הבאה בעולם חדש של עלייה רוחנית, נביא מדבריו של הרש"ר הירש בפרשתינו:
"יסוד פסיכולוגי עמוק יש לאותה הלכה, שאין לה דוגמא בכל התורה כולה, תקופת הבגרות לעניין נדרים קודמת לבגרות לעניין שאר כל המצוות. שהרי זו ההלכה הנוהגת בשאר המצוות, הזכר נחשב גדול משעברו עליו שלוש עשרה שנים, והנקבה נחשבת גדולה משעברו עליה שתים עשרה שנה, כי התורה מכירה שהאישה מגיעה לכלל דעת בגיל מוקדם יותר... אולם תקפו של הנדר מתחיל שנה אחת קודם לכן, בתוך השנה השלוש עשרה של הנער, ובתוך השנה השתים עשרה לנערה...הבגרות לעניין הנדרים המתחילה שנה אחת לפני הבגרות הרגילה, קרויה "עונת הנדרים", ומי שהגיע לעונת נדרים קרוי "מופלא סמוך לאיש" ...בשנים אלו הילד נעשה בחור, והילדה נעשית בחורה, ויש משמעות גדולה לנדרים שהם נודרים באותה תקופה, הרי אלו נדרים הנאמרים רק בחשאי, ורק ה' לבדו מכיר בהם, אך אל פעם נדרים אלו מכריעים לכל החיים. יש שכל עושר החיים של איש אציל ושל אשה אצילה, הוא רק פרי הילולים של נדר שהם נדרו לה' בשחר נעוריהם, וכך תובן רצינות האהבה שה' מקבל בה את נדריהם של נערים ונערות המתבגרים לעבודתו".

שלמה יצחק הלוי
רוזנשטיין

ברכה עד בלי די

מלא חופניים ברכות ואיחולים לחבר מערכת העלון, צנא מלא ספרים, מלאכתו עט סופר, חו"ב, ידיו רב לו בעיון ובאגדה בתורה ובעבודה

הרה"ג נחום זאב רוזנשטיין שליט"א
לרגל אירוסי בתו

עב"ג הבחור החשוב, מוכתר בכל מידה נכונה, עדיו לגדולות ולתפארת
נין ונכד בן אחר בן למרנן רשכבה"ג בעל ה'נתיבות המשפט' ו'החכם צבי'.
אריה יהודה לוברבום הי"ו
מבכירי ישיבת תפארת ישראל-רוז'ין,

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת בית אבותם ברוב נחת קדושה

המערכת

לעילוי נשמת
מרת שפרה בת ר' ישראל
אפרים פישל ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

פוטו סטודיו
גל פז- רשת למוסיקה
ירושלים-ב"ב-חיפה
פוטו ציון
צילום אירועים, מצלמות וסטודיו
אחים הקר
רשת בשר למהדרין

• בחסותם האדיבה של בעלי עסקים תומכי תורה לברכה, הצלחה וכטו"ס •

צבי ורצברגר
בית האנרגיה
המנעולן הנאמן זאב הורוביץ
דלתות פלדה ומפתחות
גרפומדיה פרסום, גרפיקה שילוט והדפסות

לעילוי נשמת
רבי יצחק בן ר' אליהו
ואסתר זר

מנהגים

הרה"ג אליקום דבורקס

תקפו של מחשבה רעה

מקור הדין

"ואם הניא אביה אותה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום הי' יסלח לה כי הניא אביה אותה" (במדבר ל' ו'). ומפרש רש"י – הי' יסלח לה במה הכתוב מדבר (כלומר הרי הפר האב ובטל את נדר בתו ומדוע זקוקה היא סליחה), אלא הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר (וקבלה עליה נזירות) ושמע בעלה והפר לה את נדרה וממילא בטלה נזירותה) והיא לא ידעה (מן הביטול וסברה שנדרה קיים והיא חייבת בהלכות נזירות שקבלה עליה) ועברת (במדיד) על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ועובא"י שהוא מופר (ואין כאן נדר כלל וממילא נמצא שלא עברה על שום איסור ובכל זאת היא זקוקה לסליחה משום שחשבה שהנדר קיים והיא עוברת עליו במדיד), ואם המופרים צריכים סליחה (ועל כוונתם הרעה אף שלאמיתו של דבר בטל הנדר) ק"ו לשאינם מופרים.

מקור דברי רש"י מוצאים אנו כבר בגמ' נזיר דף כ"ג ע"א במדובר באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה, וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טענן כפרה וסליחה, המתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עכו"כ, וכן מובא בספרי (שם) פסקא קנ"ג בשינוי לשון דו"ל "משלו של למה הדבר דומה למתכונן לאכול בשר חזיר (במדיד מתוך ידיעה בזה שהוא עובר על איסור) ואכל שלא בידיעתו בשר טלה (המותר באכילה).

כתב הרמב"ם בהלכות נדרים פי"ב הי"ח "אשה שהפר לה בעלה ולא ידעה ועברה על נדרה שמכין אותה מכת מרדות הואיל ונתכוונה לאיסורי". ומבואר מכ"ז שהחושב לאכול דבר איסור ועלה בידו דבר היתר צריך כפרה.

האם נפסל לעדות?

בס' אילת השחר (פרשת מטות) להגראי"ל שטינמן שליט"א כותב "יש להסתפק אם הערשה דבר לאכול איסור ובמציאות אכל בשר כשר האם נחשב ע"ז למומר ונפסל לעדות (עי' נזיר ב"ג שאשה שלא ידעה שהפר לה בעלה ואכלה לוקה מכת מרדות), דיש לומר דאעפ"י שהתכונן לעבור עבירה מ"מ למעשה הוא לא עבר עבירה". אולם ספק זה כבר מצינו בגדולי הפוסקים והכריעו בזה, הפרי מגדים בפתיחה כוללת אות ס"ו נקט שנפסל לעדות מדרבנן משום שבכל מקום של מכת מרדות נפסל לעדות, אכן בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סימן ו' אות כ"ג כתב שדבר זה מותר והעושהו סבור שהוא אסור ועכ"ז הוא עושהו נקרא עברין.

עבר על נדרו ואח"כ נשאל לחכם

מי שעבר על נדר ונשאל לחכם והתיר את הנדר האם נחשב כחוטא דצריך כפרה ע"ז, או י"ל כיון שחכם עוקר את הנדר הרי הוא כאילו לא חטא כלל. ונראה לומר דאשה שנדרה ולא ידעה שבעלה הפר לה שצריכה כפרה אף שלא עשתה מעשה עבירה כלל א"כ כש"כ אדם שנדר ועבר על נדרו עשה חטא גמור דבאותו זמן דיה עדיין נדר גמור ועבר על נדרו אלא שאח"כ נשאל על נדרו ברור שצריך כפרה, ולא דומה למי שהתכון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שבפועל לא אכל אכילת איסור ועכ"ז צריך כפרה א"כ ודאי בנשאל על נדרו יצטוך כפרה.

הגאון רבי שלמה קלוגר בס' נדרי זרזוין (חלק ב' בקונטרס כיצוי נדרים סימן כ"ג) כתב דפסול לעדות עד שיקבל עליו דברי חברות, ושאלת החכם אין בה כדי להכשירו לעדות כלל (עי' בחידושי הר צבי להגרצ"פ פרנק דצ"ל נזיר דף כ"ג משכב"ז אולם בשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן ב' אות נ"ז וסימן ח' אות ו' חולק עליו וסובר דכיון שחכם עוקר את הנדר מעיקרו נחשב כאילו לא עבר על נדרו וכשר לעדות, ולפי"ד הגרש"ק חמור יותר העובר על נדרו ונשאל לחכם ממי שרוצה לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה בבודאי אינו נפסל לעדות כיון שלא עבר כלל בלאו וא"צ אלא כפרה על המחשבה לעבור איסור. בשו"ת חוות יאיר בסימן ט"ו וקכ"ו וק"ז כתב דאף מי שנשאל על נדרו נקרא חוטא וזה יותר חמור מאשה זו שלא ידעה שהפר לה בעלה [עי' בס' מנחת אשר במדבר סימן ס"ז בארוכן בזה בגדר עקירת הנדר מעיקרו עי"ש.]

אכל טריפות או הרג אדם באונס

בשו"ת פנים מאירות ח"ב סימן מ"א פסק באדם שאכל עוף ואח"כ נמצא בו אחד מ"מ טרפות אינו צריך כפרה כיון שהיה באונס. בשו"ת אבן יקרה ח"א סימן ל"ט מביא ראיה לכך ממה שאמרו שמי שהתכון לאכול בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר שהוא צריך כפרה ובגמ' נזיר כ"ג ביארו שהיינו באופן שאכל תחיכה שיש ספק אם היא של שומן או חלב ולדעת איסי בן יהודה היינו דוקא תחיכה אחת משתי תחיכות. ולכאורה יש לתמוה מדוע הגמ' לא אמרה שמדובר באופן שרצה לאכול בשר בשר ועלה בידו בשר טרף שזה הא הידוע גדול יותר שאף באופן כזה שאכל דבר שיש לו חזקה היתר שהרי רוב בהמות כשרים הם ומכל מקום צריך כפרה, אלא מוכרח שבאופן זה אין צריך כפרה, ומשום שהיה אונס גמור, ולכן הגמרא לא הביאה דוגמה זו.

לפי זה פסק שם בנידון שבא לפני איש זקן ששפך מים רותחים לתוך המקוה, ומחמת אדים שהיו במקוה לא הבחין שהיה שם נער, ובעת ששפך את המים הנער גבוה בכל גופו, ולאחר כמה ימים מת. ובא לפני האבן יקרה שיפסוק את דינו, ולאחר מריכות בדין זה, הביא שם את תשובת הפנים מאירות הנ"ל, וכתב שכיון שלא היה על הזקן בנידון שם שום חיוב לעיין לפני ששפך את המים, מפני שהנער נכנס למקוה שלא ברשות, בודאי אין עליו שום ענש לא בידי אדם ולא בידי שמים.

מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה

הנצי"ב מואלוזין בפירושו לספרי (שם) עמק הנצי"ב מעיר כיצד אמרו בגמ' ובספרי בנערה שעברה על נדרה לאחר שאביה הפר אותו שלא בידיעתה שהיא טענה סליחה על כך הרי מכיון שלא עשתה בפועל שום מעשה של עבירה לא הי' נשאר בלבו שום חשבה על עבירה בלבד, והרי אמרו בגמ' קידושין מ' ע"א מחשבה כעה אין הקב"ה מצרפה למעשה וא"מ מדוע אותה נערה זקוקה לסליחה? ותירץ דמחשבה רעה שלא עשאה למעשה אין ע"ז אלא מה שמחשבה בלבד ותו לא ולכן אין הקב"ה מצרפה למעשה ואין היא נחשבת לכלום, אבל בענין הנדר הרי עשתה הנערה מעשה ממש של עבירה לפי דעתה שלא ידעה שאביה הפר את נדרה ולכן יש כאן לא מחשבה רעה בלבד אלא מחשבה שבאה לידי מעשה ולכן טענה הנערה סליחה, וה"ה במתכון לאכול חזיר ועלה בידו בלה שלפי דעתו (טעות) אכל ונכשל בחזיר אף שהתברר בסופו של דבר שטעה ואכל טלה ולא חזיר ולכן טעון כפרה ותשובה, וכעין זה כתבו החת"ם בספרו תורת משה ובמהרי"ל דיסקין בפרשת מטות והעיון יעקב קידושין פ"א ע"ב.

נתינת פדיון למשרתו

אדם הרוצה לנסות את משרתו אם הוא נאמן ע"י שישליך כסף באחד מחדרי הבית באופן שנראה שנפלו מכבל הבית שלא בכוונה ואז הבעה"ב יראה אם יחזיר לו הכסף, והשאלה היא האם מותר לעשות כן או אסור משום שמא יחטא ויטמא עובר על לאו לפ"ע לא תתן מכשול? כתבו האחרונים דאסור לאדם לנסות את משרתו כיון דיש לחוש שמא יכשילו ונמצא מכשילם באיסור גניבה ואף אם יפקיר את מעותיו אסור לעשות כן כיון שנמצא מכשילם במחשבת איסור.

מקור לפסק זה הוא דברי הגמ' קידושין ל"ב ע"א "רב הונא קרע שיראי באנפיה רבה בריה אמר איזול אחזי אי רחח אי רחח לא רחח, ודלמא רחח וקא עבר על לפני עור לא תתן מכשול, דמחיל ליה ליקריה", וכתבו התוס' (שם) וז"ל "וצריך לומר שהודיעו קודם לכן שלא יהא כמו נתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דאמרינן בקידושין פ"א ע"ב שצריך מחילה וכפרה. א"כ אף אם יפקיר נכסיו אבל היות ואינו יודע מזה עובר מחשבת איסור. אח"כ מצאתי שכבר רז בזה בש"ת תורה לשמה סימן מ"ז ומסיק שאסור לעשות כן היות ועובר בכך על לפני עור שאם יכשל המשרת נמצא בעה"ב הכשילו בגניבה, ומוסיף אף שבעה"ב יוכה את המטבעות למשרתו קודם שישליכם בבית שבאופן זה אף שיקח המשרת את הכסף אין זה גניבה כיון שהממנון שלו, מ"מ דבר זה אסור משום לפ"ע כיון שגם בזה עובר המשרת על איסור שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר. וכך פסק בש"ת שרידי אש ח"ב סימן כ"ז).

כעין זה כתב במנחת שלמה סימן ל"ב אות ד' שמי שנכנס אצל אשה והיא יודעת שבעלה בעיר ומותר מן הדין להתייחד עמה, עכ"ז היא חייבת להקרים ולהודיע לו שבעלה בעיר, דנראה שאסור ליתן להכיריו בשר טלה שם הלה חושב שהוא חזיר ורוצה לאכול בשר חזיר כיון שגם על זה נקרא לפ"ע.

מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א

"ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה"

ב"ה א' לסדר וישב תשמ"ג

כבוד הרה"ג ר' דוד הבלין שליט"א

ברכה ושלו' רב

הריני בזה להביע למע"כ את תודתי עבור ספרו החשוב "ונצדק קודש"...

בפתחי את הספר ראיתי מש"כ בעמוד תמ"ט בענין תמיהת ה'כלי חמדה' על האוה"ח הק' בפ' ויחי וז"ל "ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה", וכתב האוה"ח וה"ז דומה למתכונין להשקות חבירו כוס מות והשקהו כוס יין שאינו מתחייב כלום וה"ה פטורים וזכאים גם בדיני שמים. ותמה ע"ז הכלי חמדה שדבריו נגד הגמ' (נזיר כ"ג) מי שנתכוון לאכול בשר חזיר ואכל בשר טלה צריך כפרה וסליחה, ואין כתב האוה"ח דאין צריך כפרה כלל אף בדיני שמים.

וע"ז כתב כבודו, לא קשה מידי, כי האוה"ח אע"פ ועתה לכו ונהרגהו כ' שהאחים דנו בו דין עד זומם כי מצינו שהוא הביא את דבתם רעה אל אביהם ואמר דברים שיתחייבו מיתה על עדותו שהוא אמר שאכלו אבר מן החי וכו' וב"נ מחויבים מיתה על עדותו ונהרג ע"פ עד אחד בלא עדים ובלא התראה ועל עדות הקרובים ג"כ אשר ע"כ דנו בו משפט עד זומם ופטורים הם מדיני שמים, אלא דלצד דיני אדם אינם פטורים כי אם להזמה, לזה נתחכמו להמיתו כולן יחד שבזה אין חיוב לכולם בדקי"ל עשרה בנ"א שהרגו כאחד פטורים, אבל לדין שמים הם פטורים, מטעם שידעו נאמנה שהוא ביקש להרגם.

ועתה מבואר היטב דברי האוה"ח שהרי אצלם היתה כוונה טהורה מדיני שמים אלא שמדיני אדם אינם פטורים כי אין להם הזמה וה"ז דומה למי שהרופא טעה בו ואמר לו כי יש סכנה וחייב לאכול בשר חזיר, ואכל בטעות בשר טלה, ולבסוף התברר שלא היה מסוכן כי אז לכל הדעות הוא פטור לגמרי כי לא היתה כאן לא מחשבה רעה ולא מעשה רעה עכ"ד.

ברם, אין הנדון כאן על מחשבתם שאמרו לכו ונהרגהו, המדובר כאן הוא בדבר החטא שמכרוהו, ואין לזה שום שייכות למש"כ האור החיים הק' בפרשת וישב עה"פ לכו ונהרגהו, וע' מש"כ האוה"ח שם לפני זה על הפסוק "לו ישימנו", שפירש שם שהוראי שהיה כן שיהי' משיב להם, והוא אמרו ישיב לנו את כל הדעה והיו מצעערים השבטים כשיעור שנצטער יוסף מצדם ובזה לא היו מתחייבים לבסוף מהגליות ומהצרות בעד חטא זה (עי' "צא ולמד" מה היה לעשרה עמודי עולם). וע"ע באוה"ח כי יוסף לא מחל להם, כי אם גנב איש ומכרו אין ביד הנגנב לפטרו לגנב, עיין עש והדברים פשוטים.

ובעיקר מש"כ האוה"ח...

בברכת התורה

יוסף שלו' אלישיב

(מתוך קובץ תשובות ח"א סי' רמד)

זה צריך כפרה כמבואר בקידושין ל"ב ע"א בתוד"ה דמועיל

צדקה לא' שהוא ודאי רמאי, וקניה ממוכר רמאי

בספר צדקה ומשפט (פ"ג ס"ק מ') כתב בשם מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שמי שנותן צדקה לפושט יד, והוא יודע שאותו אדם רמאי הוא. ואינו עני, אף על פי שהנותן גומר בליבו לתת לשני מתנה, מכל מקום הרי הוא מכשיל את המקבל, כיון שהוא מתכוון לקחת את הממון שלא כשורה, ואף שבפועל אינו עובר על איסור גזילה כיון שהנותן גומר בליבו לתת לו לזה מתנה, מכל מקום הרי זה כמי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך מחילה וכפרה.

אולם בצדקה ומשפט (שם) העיר שיש מקום לחלק בין עבירה שבממון, שעל ידי מחילת הנותן, לא נעשתה עבירה כלל. לבין שאר עבירות, (וע"ע בפתחי חושן (פ"א הערה ט"ו) מה שהעיד בנוגע למתן הלוואה לעני, ומאחר ודרש שתעבי"ל לא יחזיר לו, חושב בדעתו למחול לו על החוב, אם צריך להודיע לעני על כך, כדי שהוא לא יחשוב בדעתו לעבור על איסור לוה יבא ולא ישלם).

כיצא בזה כתב בשו"ת התערורות תשובה (יו"ד סימן ו') שאסור לאדם לקנות ממוכר שמרמה במשקלותיו ואף אם יודע הקונה מכך ומוחל לו, כיון שבכך מכשיל את המוכר שעובר על נתכון לעלות בידו בשר חזיר, ולכן יודיע הקונה למוכר שהוא יודע שהוא מרמה אותו, ואעפ"כ הוא קונה אצלו.

לאור כל זאת הנותן פתיון לפני משרתו עובר משום לפני עור וכדברי הגמ' בקידושין ל"ב ואף אם יפקיר את הכסף לפני זה ונמצא שהמשרת לא יכשל באיסור גניבה מ"מ עובר הנותן משום לפ"ע שהכשילו באיסור נתכוון לאכול בשר חזיר. וכך משמע בחידושי הריטב"א קידושין ל"ב.

בס' החפץ חיים (פלאג"י) סימן י"א אות כ"ט כתב דאם נותן מכשול כדי לנסותו ולחנכו בדרך ישרה מותר, וכ"כ בס' נזה צדק דרוש י' להספד בדעת הריטב"א קידושין ל"ב. (עי' שדי חמד מערכת ו' כלל כ"ו ס"ק י"ד).

פיקוח נפש

מובא בשמירת שבת כהלכתה פרק ל"ב הערה קכ"ה מביא מש"כ מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל לגבי חולה שיש בו סכנה ויש רופא שומר שבת ורופא מחלל שבת עדיף ליתן לרופא שומר שבת. כי בעבריין שכוונתו לבצע כסף אעפ"י שעושה מצוה מ"מ הוי כנתכוון לבשר חזיר ועלה בידו בשר טלה כמבואר בתוס' קידושין ל"ב דגם על זה יש משום לפני עור, וגם אפשר דבנ"ד גרע טפי כיון שבאמת יש כאן חילול שבת ויתכן שאינה נדחית אלא א"כ כונתו להצלה ולא עבור תשלום כמש"כ בס' בית הלוי פרשת שמות עכ"פ (עי' בזה בס' משנת פיקוח נפש סימן ל"ב ס' משכב"ז).

חושב לעשות רעה לחבירו

כתוב "ואמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלוקים אני, ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב" (בראשית ד' י"ט). כתב האוה"ח "והוי' זה דומה למתכונן להשקות חבירו כוס מות והשקהו כוס יין שאינו מתחייב כלום הוי' הם פטורים וזכאים גם בדיני שמים". דמה שציערוהו אפשר שמחל להם אך מה שנגנבו לדיני שמים הקב"ה חשבה לטובה ולכך הם זכאים. ותמהו האחרונים מדברי הגמ' בנזיר דף כ"ג דהמתכון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך כפרה, וא"כ אנש"י שה' חשבה לטובה כיון שהאחים לא זז היתה כונתם יש להחשיבם לחוטאים? ותירצו האחרונים דבעבירות שבין אדם למקום ע"ז נאמר שצריך כפרה גם אם לבסוף לא התקיים האיסור דכל"פ שמים העבירה היא הרצון והפעולה למרות שבפועל ממש נמנעה העבירה שלא לדעתו נקרא חוטא וצריך כפרה, אך בעבירות שבין אדם לחבירו עיקר החטא הוא פגיעה בזולת ואם לבסוף לא נפגע חבירו אעפ"י שכונתו היתה לכך ואף הוציא מחשבתו הרעה למעשה אך אין המעשה הרועל ולא עלה בידו כיון שבפועל לא נפגע חבירו וא"ז איסור, ולכך באחי יוסף שפגעו בו הוא מדיני בין אדם לחבירו נחשבים לוכאים כאשר אלוקים חשבה לטובה, וכן בנתכוון להשקות כוס מות ועלה בידו כוס יין הוא מדיני בין אדם לחבירו ופטור. וכ"כ בס' כלי חמדה פרשת ויחי ובפרדס יוסף פרשת ויחי, ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן ח' אות ד' כתב דבנתכוון לדבר האיסור ולבסוף עשה מצוה אין צריך כפרה כלל ובמשקה לחבירו כוס יין הרי יש כבר מצוה שעשה חסד עם חבירו, וכ"כ מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א כמובא בס' הערות עמ"ס קידושין פ"א (עי' בס' קונ"ן הערות להגר"א וסרמן זצ"ל סימן ט"ט וחידושי הגרי"ז נזיר דף כ"ג).

השקה את חבירו סם המוות והחבר נשאר בחיים

הגאון רבי חיים פאלאג'י בספרו חוקת החיים (סי' א') כתב, ודבר פי, על מה שהכין לחבירו לתת לו בה סמות, אז איזה דברים ממוקשי מות שיש בהם סכנה, ומן השמים ירחמו ולא הועילו מעשיו. אם האיש חייב בדיני אדם איזה עונש, ואם תמצא לומר שבדיני אדם מסור אם מתחייב בדיני שמים, ומה תהיה תשובתו?

בתשובתו הביא מה שאמרו במדרש (שמות רבה א' י"א) על הפסוק (שמות ב' א') "וישמע פרעה את הדבר ההז ויבקש להרג את משה", שעמדו דתן ואבירם והלשינו על משה רבינו, ויבקש להרוג את משה, שלח פרעה והביאו סיף שאין כמותו ונתנו ר' פעמים על צוארו ונעשה צוארו של משה כעמוד השן ולא היזקתו שנאמר (שיר השירים) צוארך כמגדל השן. ולאחר מכן כתוב (שמות ד' י"ט) שהקב"ה אמר למשה שישוב למצרים "כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" וברש"י (שם ד"ה) כתב שהכונה לדתן ואבירם, ושירדו מכנסיהם, ועני חשוב כמת. נמצינו למדים שאף שבפועל לא מת משה רבינו, כיון שהם ביקשו את נפשו, הם קיבלו על כך עונש, ועי"ש עוד מה שהאריך בענין זה, ובמה שציין למבואר לגבי בנתן ותרש שביקשו לשלוח יד במלך.

בישול בשבת

בשו"ת אגרות משה חלק א' סימן ו' בז ממי שהניח קדירה לבשל בשבת באיסור ובא עכו"ם והוריד את הקדירה ומנע בכך ממנו חילול שבת שיש בזה משום נתכוון לאכול בשר חזיר ואכל טלה. כעין זה כתב בש"ת מנחת שלמה ח"ב סימן קי"א באחד שהטמין דרעים באדמה בצורה האסורה ולבסוף לא נקלטו הזרעים יש בזה משום נתכוון לאכול חזיר ועלה בידו בשר טלה.

עקרי הענין

הרב נחום זאב הלוי רוזנשטיין

נאמר בפרשת מטות במדבר ל' יג "אישה הפרם וה' יסלח לה", ומכאן למדו חכמים שאישה שבעלה היפר לה את נדרה והיא לא ידעה ועברה על נדרה או שבועתה בזדון, אותה אשה צריכה כפרה וסליחה, אך היא פטורה מעונש, ואף על פי שהיא נתכוונה לעבור על איסור, פטורה, הואיל והמעשה נעשה בהיתר משנה ובריתא בגזיר כג ע"א, וא"כ עשינו כרצונו שגזר עליהם צרות, אך לבבם לא כן ידמה כי הם כיוונו לטובת עצמם להציר להם ונתכוונו לאכול בשר חזיר, ואף שבאמת הוא בשר טלה חייבים עונש.

וזה לשון הגמרא שם תנו רבנן במדבר ל 'אישה הפרם וה' יסלח לה', באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, שהיא צריכה כפרה וסליחה. וכשהיה מגיע רבי עקיבא אצל פסוק זה היה בוכה, ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, טעון כפרה וסליחה, המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה. וכו'. וכעי"ז איתא בקידושין פא ע"ב. ועוד אמרו ביומא כט ע"א הרהורי עבירה קשו מעבירה, וסימנך ריחא דביטרא. כלומר סימן לדבר זה הוא -שהמריח בשר צלי קשה לו הריח מאד, שהוא מתאוה לו. **וביאר רש"י** שם ע"פ המהרש"א **שתאוה לעבירה כשאינו ממלא תאותו קשה להכחיש את בשרו של המתאוה יותר מגוף העבירה.** והרמב"ם מורה נבוכים ח"ג פ"ח **פירש שמפני שהחוטא בהרהור חוטא בשכל, במבחר מדותיו, - ואינו דומה מרי של עבד פחות למרי של שר גדול** כ"כ רבנו בחיי נצבים בשמו, ועי"ש ובכד הקמח שלו עיין שהרת הלב עוד פירושים, וכשם הרמב"ן שם כתב שר"ל ההרהור אחר מעשה העברה שעדיין מהרהר בה. וראה מהרש"א (שם) שפירש על פי מה שנאמר בגמרא במקום אחר הוריות ובנויר בענין לוט ושתי בנותיו, שהן שנתכוונו לשם מצוה 'צדיקים יולכו בם', ולוט שנתכוין לשם עבירה 'ופושעים יכשלו בו', ואפילו ההרהור בלא עבירה, כגון נתכוין להעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טענן סליחה וכפרה כמו שנאמר במסכת נזיר שם.

עוד אמרו בגמרא קדושין מ ע"א מה אני מקיים משלי א 'ויאכלו מפרי דרכם וממועצותיהם ישבעו', עבירה שעושה פירות, יש לה פירות, ושאין עושה פירות, אין לה פירות. מחשבה טובה מצרפה למעשה, שנאמר: מלאכי ג 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו', מאי ולחושבי שמו, אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שנאמר: תהלים סו 'אמן אם ראיתי בלבי לא ישמע ה', ואלא מה אני מקים ירמיהו ו 'הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם' מחשבה שעושה פרי - הקב"ה מצרפה למעשה, מחשבה שאין בה פרי - אין הקב"ה מצרפה למעשה. ואלא הא דכתי: יחזקאל יד למען תפוש את [בית] ישראל בלבם, אמר רב אחא בר יעקב, ההוא בעבודת כוכבים הוא דכתיב, דאמר מר, חמורה עבודת כוכבים, שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה. ובירושלמי פאה פ"א ה"א נאמר שבאומות העולם הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה.

ובביאור ענין זה מצינו שכתב בעל הלבושי שרד בספרו מגילת סתרים אות י 'הנה בכל עבודה וכן בכל מצוה שאדם עושה יש בה ג' בחינות כמו שכתב בחובות הלבבות שער הבטחון פ"ד ד"ה ופירוש החלק הרביעי הראשון, במחשבה והרהור לעשותה. השני ההסכמה בכל לבו וחפצו לעשותה ובכללו זה ההתקרבות לדבר ההוא לעשותו. השלישי, סוף מעשה אשר עלה תחלה במחשבתו. והנה כל אחד מהם הוא מצודה רעה, מי שמחשבתו אל מסכים לרע אע"פ שלא עשה, רע מאוד, ובכלל זה נתכוון לאכול בשר חזיר והעלה בידו בשר טלה, שאין בכאן רק המחשבה וההסכמה ולא יצא לגדר המעשה, וכבר אמרו דז"ל קדושין פא ע"ב שצריך כפרה גבי במדבר ל, ו 'וה' יסלח לה'. **והטעם כי לא כמלך בשר ודם מדת הקב"ה, בשר ודם אינו מעניש רק על המעשה כי אינו יודע כלום מה שלא יצא עדיין לגדר המעשה, ואלו היה יודע היו מעניש. משא"כ מלך מלכי המלכים הקב"ה יודע המחשבות, ומה לי המחשבה אותו במעשה או במחשבה. ואפשר עם זה ליתן טעם למה שאין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה אלא בעבודת אלילים** קדושין לט ע"ב, כי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו מכות כד ע"א, וא"כ ידענו שנצטווינו על **מי שמחבשת כי יודע מחשבות הוא,** לאפוקי בשאר המצות שנצטווינו מפי משה ויכולים לטעון לא קבלנו רק כפי אשר ציונו והוא אינו יודע מחשבות, אמנם במה שיצא לגדר המעשה אע"פ שעלה בידו בשר טלה מ"מ לפי דעתו כבר עשה המעשה ההוא, וא"כ אין לו טענה הנ"ל דהא כסברו שעושה מעשה.

ובזה יש להבין שבאומות הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה ירושלמי פאה פ"א ה"א, כי על השבע מצות שלהם הקב"ה בעצמו ציוה להם, ולכן נענשים גם על המחשבה. ומכל שכן בנתכוון לאכול כו' שנענשים, ומפני זה יענשו לעתיד לבא בהמרה על איסור, פטורה, הואיל והמעשה נעשה בהיתר משנה ובריתא בגזיר כג ע"א, וא"כ עשינו כרצונו שגזר עליהם לומר הלא הקב"ה קצף עליהם, אך שיכולים לומר הלא הקב"ה קצף עליהם, אך לבבם לא כן ידמה כי הם כיוונו לטובת עצמם להציר להם ונתכוונו לאכול בשר חזיר, ואף שבאמת הוא בשר טלה חייבים עונש.

ובפרשת ציצית במדבר טו לט נאמר "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", ומכאן למדו חכמים שאסור להרהר בעבירה, ואמרו ברכות יב ע"ב "אחרי עיניכם" זו זונות, ופי' בעקב הנצי"ב שם שהכונה להרהור זונות, שלגוף העבירה כבר נאמר שם למען תזכרו את כל מצות ה'. ועי"ש בגמרא שהרהור עבירה הוא אחד מהדברים שחמתם קבעו לומר פרשת ציצית בקריאת שמע, מפני שהוזכרו באותה פרשה שנאמר 'ולא תתורו כו' זה ההרור עבירה. ובמסכת כלה רבתי (פרק א') אמרו, שהרהור אף על פי שאינו כמעשה, שנאמר (תהלים טו יח) 'און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה', ההרור באשת איש חמור ביותר, ועי"ש שמפני כן הכריז רבא"ע בת' שופרות רבא שלא להספד כוס מהכלה אין לו מחילה לעולם.

האיסור נמנה במנין הלאוין ספר המצוות לרמב"ם ל"ת מז, סמ"ג לאוין טו וסמ"ק סי' ל, **התינוק מצוה שלו, אלא שיש שמנותו יחד עם האיסור של הרהור עבודה זרה, שכן באותו לאו נאמר גם אחרי לבבכם, וזה מינות, והלאו הא לא לתור אחרי לבבנו בעבודה זרה ואחר ראיית העינים בזונות, ומנותו ללאו אחד** ספר המצוות לרמב"ם וסמ"ג וחינוך שם, **ויש שמנו ללאו בפני עצמו שלא לתור אחר העין שלא יסתכל בנשים** לשם זנות -סמ"ק שם, ועי"ש בסי' יב שמנה לא לתור אחר הלב בע"ז לתור, **שעניינם חלוק, זה מינות זה זנות,** וגם הכתוב חילקם באמרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ולא אמר אחרי לבבכם ועיניכם - הרשב"ץ בזוהר הרקיע אות קבה שמפני זה קרוב הוא למנותן שתים ושכן ראה לקצת מוני המצות. ועיין בספר ברית משה על הסמ"ג שם שר"ל שתלוי בגירסת הגמרא ברכות שם חמשה דברים אז ששה דברים, ועיין במהרש"א שם. **ויש סוברים בדעת הראשונים שאין איסור הסתכלות** מן התורה אלא בנשים שהן ערוות עליו, כגון אשת איש וכיוצא, אבל המסתכל בפנויה דרך זנות האיסור הוא מדברי קבלה, שכן הוא אומר (איוב לא א) ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה. כך כתב הבית שמואל סי' כא ס"ק ב, ועיין בעצי ארזים שם שהוכחת הבית שמואל היא מהרמב"ם שכתב שהוא לוקה מכת מרדות, ודחה שזה משום לאו שאין בו מעשה. ועיין ברמב"ם הל' איסורי ביאה שם ה"ג וטוש"ע שם סי' כא סעיף ג.

ובביאור נוסף נאמר בענין הרהור עברה, ונלמד ממה שכתוב דברים כג י 'ונשמרת מכל דבר רע', מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר אל יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה כתובות מו ע"א, ונלמד ממה שנאמר סמוך לפסוק הנ"ל נאמר 'כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה'. **רוב הראשונים סוברים שזו דרשה גמורה והאיסור הוא מן התורה** תוס' ע"ז ב' ע"ב ד"ה שלא, רמב"ן חולין לז ע"ב, חי' הר"ן שם, סמ"ג לאוין קכו, סמ"ק סי' כד, בית שמואל סי' כא ס"ק א והרהור בפנויה מה"מ, וד"ל הרהור זה, שעל לא תתורו כתב שם שלהרמב"ם הוא מדרבנן. ועיין רמב"ן בהוספות לסהמ"צ מל"ת יא שכתב ואפשר שיכלל בלאו של ונשמרת וכו גם ההרהור שמא יבוא לידי קרי כו'. וביאר הרמב"ן שם שאזהרה זו אף על פי שמזהרים בה בכל מקום, לא נאמרה בתורה אלא במחנה של מלחמה, לפי שזה גורם הפסד המחנה. וראה שם ברבינו יונה שאפילו בפנויה ההרהור אסור גם התורה. **ויש סוברים שכל האיסור הוא מדרבנן, והדרשה אינה אלא אסמכתא** יראים סי' מה. **איסור זה של ונשמרת מכל דבר רע, אפילו לדעת הסוברים שהוא מן התורה, אינו איסור שווה להלאו של 'ולא תתורו אחרי עיניכם', שב'ונשמרת' האיסור הוא הסתכלות שלם הנאה אפילו שאינו חושב לעבור עבירה במעשה, ולא תתורו הוא איסור להסתכל לצורך עבירה במעשה** סמ"ק סי' ל. ועיין בפירוש צבעון העמודים על הסמ"ק שר"ל הסתכלות כזו שיוכל להגיע לידי זנות, אף שאינו מתכוין לזנות.

יש ביד חכמים לבטל גזרת הכתוב בשב ואל תעשה, במקום שיש לחוש להרהור עברה, שכן מצינו לרבי יהודה שאף על פי שגזרת הכתוב היא לפרוע את ראש הסוטה ולגלות את לבה סוטה ז ע"א, מכל מקום במקום שיש חשש הרהור מבטלים דין זה ראה תוס' שם ד"ה אם היה, ואף שחכמים חולקים על רבי יהודה, הרי זה מטעם שאין שם לדעתם חשש הרהור, מפני שאינו אלא לפי שעה או שהוא במקום ניוול אבל במקום שיש הרהור אף הם מודים שו"ת מהרי"ם מבריסק סי' טז.

ובזה יש לתרץ ראייה בעלמא שאינה בכלל האיסור. ועיין לעיל מרמב"ם תשובה פ"ד ה"ד שהיא גורמת לגופן של עריות. ועיין בבית שמואל סי' כא ס"ק ב שמחלק בין מבט ביופיה שהוא בכלל ולא תתורו להרהור שלדברי הכל הוא מן התורה.

אסור לאדם להביא את עצמו לידי הרהור רמב"ם איסורי ביאה פכ"א ה"י"ט, ע"פ נדה יג ע"ב, טוש"ע אהע"ז סי' כג סעיף ב, **ואם יבוא לו הרהור יסיע לבו מדברי הבאי לדברי תורה, שהיא אילת אהבים ויעלת חן** רמב"ם שם, ע"פ כתובות עז ע"ב אילת אהבים כו' אגוני כו', עיין באור הגר"א לשו"ע שם ס"ק ט, ועיין ערוכין נד ע"ב, טוש"ע שם. **והזהירו חכמים הרבה על ההרהור והרחיקו מן הדברים המביאים אליו** הרמב"ם בפירוש המשניות סנהדרין נד ע"א. **וכל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה,** נדה שם, ונלמד שם ממה שנאמר באונן (בראשית לח ו) 'וירע בעיני ה' [הרי שקרוי רע] נאמר (תהילים ה ה) 'כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע, לא יגור עמך רע'. ועיין בספר הקנת השבין לרבי צדוק הכהן סי' טו ובספר הזכרונות שלו מ"ע א ס"ב שאע"פ שאונן חטא בהשחתת זרע הביאו בגמרא ראיה מכאן להרהור, שעיקר חומר השחתת זרע הוא מפני ההרהור שמביא לידי כך אלא שאין מענישים על ההרהור אא"כ בא לידי מעשה.

**על הרהור עברה מצינו שהוצרכו ישראל כפרה שכשבהיאו ישראל במ